

Fons de retaules de l'Església Parroquial al Museu Comarcal de Manresa

Rajadell

Ubicació

Comarca: Bages
Lloc/Adreça: Museu Comarcal de Manresa. Via de sant Ignasi 40, 08241 Manresa
Emplaçament Museu Comarcal de Manresa

Coordenades:

Latitud: 41.72781
Longitud: 1.70611
UTM Est (X): 392387
UTM Nord (Y): 4620365

Classificació

Número de fitxa 08178 - 137
Àmbit: Patrimoni moble
Tipologia Col·lecció
Estil / època: Modern Barroc
Segle XVII-XVIII
Autoria de l'element: Joan Grau i Josep Sunyer
Estat de conservació Bo
Protecció Inexistent
Tipus de protecció: Inexistent
Accés Restringit
Ús actual: Cultural
Titularitat Privada accessible
Titular: Fundació Ars-Garriga Mir. En diposit al Museu Comarcal de Manresa
Autoria de la fitxa PEP 1993 (Jordi Piñero)/ OPC 2017-2020
Data de registre de la fitxa: dv., 07/08/2020 - 02:00

Descripció

Quatre fragments o taules procedents de l'església Parroquial de Sant Iscle i Santa Victòria de Rajadell, d'estil barroc, pertanyents a la Col·lecció de la Fundació Ars - Garriga Mir i dipositades al Museu Comarcal de Manresa. Tres pertanyen al retaule major que estava situat darrera l'altar de l'església Parroquial de Sant Iscle i Santa Victòria de Rajadell, obra de l'escultor Joan Grau (Segle XVII; cap el 1646), on s'hi representa el martiri dels sants cordovesos Iscle i Victòria. MCM 4418 . Taula de talla de la 1a andana del retaule. Fusta; talla daurada policromada Mides: 147 x 82,5 x 5,1 cm. L'escena és formada per sis figures. Sant Iscle ocupa la posició central crucificat en una creu en forma d'aspa essent flagel·lat per quatre personatges. A la part inferior dreta hi ha Sta. Victòria. MCM 4419. Una peça de la predel·la dels mateix retaule. Fusta; talla daurada policromada. Mides: 44 x 88,5 x 4 cm. Representació de l'escena en que Sant Iscle i Santa Victòria es troben davant el jutge Dió. Els personatges són sis: el jutge assegut al tron, els dos sants i quatre personatges més. MCM 4420. Taula de talla de la 1a andana del retaule. Fusta; talla daurada policromada. Mides: 13,5 x 90,9 x 5,1 cm. Escena del martiri de Sta. Victòria on pateix mutilacions, mentre Sant Iscle és a la presó. L'escena està composta per diversos personatges i en la posició central hi apareix santa Victòria. En les peces 4418 i 4420 l'autor juga amb la policromia per tal de ressaltar els dos màrtirs. La 4418 estava craquel·lada a la part inferior i tenia desprendiments de la capa pictòrica. La 4420 també estava craquel·lada. Ambdues estaven afectades per corcs. Les dues peces van ser restaurades pel Servei de Restauració de Bens Mobles de la Generalitat el 2003 La quarta peça, pertanyent a un altre retaule posterior, del segle XVIII, i atribuïble a Josep Sunyer Raurell, devia pertànyer al retaule del Roser de l'església parroquial de Rajadell. MCM 4456. Plafó ovalat de fusta daurada, de talla policromada, que representa l'Adoració dels Reis Les mides són 86 x 64,5 x 15 cm. A l'escena hi ha nou personatges: la Verge Maria, l'Infant Jesús, Sant Josep i els patges dels reis. També hi tenen presència el bou i la mula a l'esquerra. A la part superior hi ha representació de l'estel. La peça presenta un domini notable de la perspectiva. El retaule va ser destruït parcialment durant la guerra Civil. En podem fer una descripció global gràcies a les fotografies conservades (J. Piñero PEP 1993). Constava de 5 cossos de fusta tallada i policromada d'època barroca amb escenes de la vida dels màrtirs Sant Iscle i Santa Victòria. L'esquema de distribució del retaule era el següent: tres cossos centrals (d'esquerra a dreta, mirant de front: evangeli, carrer central i epístola) i dos cossos més, un a cada costat. De baix a dalt, el retaule es dividia en la predel·la, dos pisos centrals i l'àtic. La imatgeria del retaule combina episodis del martiri dels patrons (a la predel·la i als carrers centrals) amb altres motius religiosos. A la fornícula central hi havia representats els dos patrons: Sant Iscle i Santa Victòria. La duplicació de la fornícula és una solució original de l'autor, forçada per la doble advocació del retaule. A sobre hi havia una crucifixió amb sant Joan i la Verge. Als cossos extrems hi havia escultures exemptes de Sant Francesc i Sant Benet. La vida dels màrtirs era representada seguint un ordre de lectura d'avall cap amunt, a l'evangeli, i que continua de dalt cap a baix a l'epístola. La primera escena, doncs, era a la predel·la de l'evangeli, on els dos germans (Iscle i Victòria) són conduïts davant el jutge acusats de no voler adorar els déus (MCM 4419). Al segon registre es representava la flagel·lació de Victòria mentre li turmenten els peus, alhora que el seu germà és assotat (MCM 4418). Al següent registre s'ordenava llençar els dos germans al riu Guadalquivir lligats amb una pedra de molí que miraculosament acaba surant (Col. Particular). En el següent registre Iscle i Victòria són lligats en una roda ardent, però la intervenció divina fa girar les flames contra els botxins (Col. Particular). A la següent escena es representava el tancament d'Iscle a la presó i la mutilació dels pits i la llengua a Victòria (MCM 4420). L'últim registre (a la predel·la de l'epístola) mostrava el desenllaç del martiri: Iscle espera de genolls que el botxí li talli el cap mentre Victòria mor per les sagetes que li llancen els soldats romans. El tallista hagué d'adaptar-se a les limitacions de l'espai (l'altar major de l'església), una mica estret. La composició segueix l'esquema definit en anteriors treballs del mateix autor, el manresà Joan Grau (com el retaule del Roser de Sant Pere Màrtir, de Manresa, o el de Sant Benet de Bages, però amb dimensions una mica més estretes i un cos menys).

Observacions:

Es tracta d'una col·lecció de titularitat privada d'accés públic, dipositada en un museu públic. Les fotos han estat cedides pel Museu Comarcal de Manresa. Foto 1: Les taules MCM 4418 i 4420, exposades. Foto 2. La predel·la MCM 4419. Foto 3. El plafó ovalat MCM 4456 Hi ha un altre lot de taules del retaule major en mans d'un altre col·leccionista privat (vegeu història)

Història

Obra de gran valor artístic del manresà Joan Grau. Joan Grau fou un dels millors tallistes catalans de la seva època (barroc català). Va treballar en el retaule de Rajadell entre 1646 i 1649, per 230 lliures. El present retaule, tot i que era un encàrrec menor, presenta trets originals, com ara la duplicitat de la fornícula central i d'alguns registres de sants. Es pot considerar un treball amb un cert grau d'inèrcia per part de l'autor, però amb un alt nivell d'ofici. Abans d'aquest retaule, l'església parroquial de Rajadell ja n'havia tingut un altre. Amb motiu de la destrucció de l'església al segle XV el senyor de Rajadell dóna a la Seu de Manresa "les squelles, lo retaule y ornamentals de la iglesia de Rajadell amb motiu de que aquella és derruïda i no s'hi pot celebrar ..." A l'arxiu parroquial de Rajadell, en els llibres "Confraria del Roser" "Comptes Antichs" i "Obra de l'església" es troben notícies molt detallades de l'encàrrec del retaule a Joan Grau el 1648 i dels treballs de confecció del mateix a l'església Parroquial de Sant Iscle i Santa Victòria de Rajadell. Segons el Carreras Candi (Gomis, 1916), a l'alta major de la parròquia s'hi veien les senyals de les bales que hi van entrar durant la celebració de l'ofici a la diada de Corpus de 1875, quan hi va haver un tiroteig entre els carlins i les tropes del Govern dins de Rajadell. En el marc de l'esclat antireligiós que va tenir lloc a l'inici de la guerra Civil, el 1936, l'obra va ésser desmuntada i, en part, cremada. Sortosament, disposem d'una fotografia feta uns minuts abans de la destrossa, i alguna altra d'anterior. Als anys seixanta del segle XX el rector del poble, Mossèn Cols, es vengué les parts que encara es conservaven del retaule per sufragar les obres de construcció d'una nova església a Rajadell. Segons Francesc Vilà, Director del Museu Comarcal de Manresa, del retaule i altres elements de l'església de Rajadell que encara es conservaven, se'n van fer dos lots anàlegs que van anar a mans de dos col·leccionistes manresans. Tres de les taules (i una altra d'un altre retaule posterior) van anar a parar a un col·leccionista de Manresa, Gabriel Garriga i Mir. Segons A. Clarena, cap els anys 90, G. Garriga va voler dipositar i exposar a la parroquial de Rajadell els seus fragments del retaule, comprats a Mossèn Cols als anys 60. El col·leccionista els va deixar en dipòsit a l'església parroquial però quan va veure que romanien a la Rectoria sense ser exposats, els reclamà i se'ls endugué. A l'any 2002, Garriga, mitjançant la seva Fundació Ars - Garriga Mir, els va dipositar provisionalment al Museu Comarcal de Manresa, juntament amb altres peces barroques, dipòsit que continua al Museu, pendent de formalització definitiva. El Museu exhibia aquestes peces (si mes no les dues més grans) a l'exposició permanent. Actualment (2020) romanen a les reserves del museu, atès que el centre està en obres. Respecte del segon lot de taules, també es tractava de 4 fragments del retaule i són propietat d'una altre col·leccionista de Manresa, que ha estat en converses amb el museu per a la seva venda, sense acord. El Museu disposa de fotografies. Es tracta de dos plafons grans, un plafó petit de la predel·la i un plafó ovalat (com el que té el museu, però en aquest cas es conserva amb tot el fustam que l'emmarcava, i que acaba donant la presència d'un plafó rectangular gran). Els fragments conservats del retaule, en les dues col·leccions, són les quatre escenes principals de l'evangeli i l'epístola, que representen el martiri dels sants.

Bibliografia

BOSCH, Joan (1990). Els tallers d'escultura al Bages del segle XVII. Manresa. Caixa d'Estalvis de Manresa. PP. 186-188. RAFAT, F (1981). Materials per la historia religiosa de Rajadell. Miscel·lania d'Estudis Bagencs. Núm. 1. Manresa . CEB. PP. 177-191. Web Museu Comarcal de Manresa on apareix el

plafó ovalat <http://museudemanaresa.cat/barroc>

